

ПЕТЯК О.В.*доктор психологічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький***КОМАР Т.В.***викладач кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький*

МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПРОЯВІВ ПОЧУТТЯ РЕВНОЩІВ У ШЛЮБНИХ ПАРТНЕРІВ

Почуття ревнощів поєднує в собі ряд негативних рис, які досить часто перетворюються на необґрунтовану підозрілість і агресію. Людина, яка ревнує, піддається впливу неконтрольованої агресії, через що ревнощі в сім'ї можуть привести до емоційного дискомфорту, скандалів, зради або навіть вбивств. Аналіз результатів сімейно-шлюбної взаємодії дозволяє виділити три види ревнощів: класичні, алкогольні (наркотичні) і патологічні. Перший вид вважається нормальними ревнощами та легко можуть минути, тоді як алкогольні і патологічні можуть перерости в хворобу і потребувати лікування. Варто відзначити, що ревнощі є концептом складної психологічної природи. Структура ревнощів включає велику кількість форм прояву, які взаємозв'язані з різними причинами (різноманітні форми порушень дитячо-батьківських відносин, викривлення в структурі ідентичності (образі «Я»), екзистенційні проблеми тощо). Питання діагностики ревнощів шлюбних партнерів є недостатньо розробленим та актуальним. Для визначення наявного рівня ревнощів шлюбних партнерів можна застосовувати наступні методики: анкета для діагностики проявів ревнощів «Чи ревниві ви?», опитувальник вимірювання рівня схильності особистості до переживання ревнощів Л. Чурсанової, методика діагностики домінуючих сфер прояву ревнощів «Розміщення себе на шкалі ревнощів», тест Т. Андрєєвої «Чи ревниві Ви?».

Ключові слова: *психологічний інструментарій, подружні ревнощі, зрада, еротичні ревнощі, шлюбний партнер, кохання, ревнивець.*

Вступ. Ревнощі – складне за структурою та розумінням, одне з найбільш сильних, згубних і хворобливих почуттів. Вони викликають дискомфорт, стрес, почуття страху, страждання, нервові розлади, провокують іншу людину на обман, помсту чи зраду. Життя, переповнене надмірними ревнощами, стає нестерпним для всіх членів сім'ї.

Ревнощі здатні проникати майже в усі види взаємин людей. Ми говоримо про ревнощі дитячі, професійні, національні, спортивні, творчі тощо. М. Фрідман [5, с.24] у книзі «Психологія ревнощів» описав два види почуття ревнощів: ревнощі любовні та ревнощі для досягнення цілі (у процесі певної діяльності, у галузі життєвого покликання). Причому, перші зустрічаються частіше, оскільки з ними стикаються практично всі шлюбні партнери і закохані пари. Згідно з тлумаченням науковця, ревнощі – почуття, що проявляється при змаганні або при безпосередній участі певної особи в діяльності, пов'язаній із

сильними переживаннями [14]. Вони проявляються у вигляді хворобливого роздратування, до якого приєднується бажання витіснити суперника. Інші вчені виділяли ревності соціальні й еротичні. При цьому, визнаючи в деяких випадках соціальні ревності цінними та корисними, а любовні ревності вважали негативним явищем, пов'язаним із підозрами й недовірою [4, с.31].

Еротичні (любовні, сексуальні, подружні) ревності – комплекс переживань при дійсній чи ймовірній зраді коханої людини, що характеризується складною психологічною структурою: типовими й дуже різноманітними емоційними реакціями та станами (зздрість, ненависть, тривога, гнів, відчай, страх, бажання помсти, пристрасть й ін.), сумнівами та підозрами, складними проявами в інтелектуальній, волевій сферах, різноманітністю форм поведінки, часто й соціально небезпечної [6, с.35]. За спостереженнями багатьох дослідників, ревності досягають особливого загострення не в молодих подружніх парах, а в тих, які вже давно одружені, тобто тоді, коли поряд із любов'ю (романтичною й сексуальною), морально-етичними, естетичними та іншими факторами набувають значення й такі, які відносяться до базису сім'ї (матеріально-економічні чинники, діти, статус), коли в процесі сімейного життя на зміну закоханості приходить глибоке почуття взаємної прив'язаності, поваги, стабільності [7, с.47].

У будь-якому випадку шлюбні ревності слід розглядати не як самостійний феномен, а як компонент почуття кохання, який передбачає прагнення до єдності сексуального володіння й духовної спільності з коханими. Ревності можуть супроводжувати різні стани любові: вони можуть бути пов'язаними з невпевненістю в коханні, брехнею в ній, її втратою, страхом втрати.

Вихідні передумови. Проблема діагностики та вивчення ревностей шлюбних партнерів пов'язана з тим, що їхнє виникнення і прояв людина не здатна відразу відрефлексувати. З. Фрейд, К. Юнг, А. Адлер, Е. Фромм, К. Хорні вважають, що в багатьох ситуаціях люди приховують і маскують ревності не тільки від інших, але і від самих себе [10, с.18]. В. Шекспір називав ревності «зеленооким чудовиськом», проте використовував їх як пікантну тему для багатьох своїх п'єс і показав, що вони проявляються досить різносторонньо. Дискомфорт, що виникає через ревності, посилюється в залежності від суб'єктивної цінності об'єкта ревностей. Ідея, що ревності є показником кохання, наполегливо зберігалася протягом багатьох століть. Ще в 14-му столітті Августин Блаженний писав: «Він, який не ревнивий, не закоханий» [9, с.159]. М. Мід вважала, що ревності – це не барометр, який показує наскільки висока ступінь кохання, вони просто показують ступінь ненадійності коханого. Схожої точки зору дотримувався О. Феніхель, який вважав, що ревниві люди – це ті, які не здатні любити, але потребують того, щоб їх любили [11, с.31]. А. Маслоу говорив про негатив-

ну кореляцію між ступенем ревнощів і присутністю любові: чим більше ревнивий чоловік, тим менше ймовірність любові.

Ревнощі не є винятковим атрибутом подружніх відносин. Ревнивими бувають не тільки закохані та відкинуті партнери, але й сиблінги, які можуть боротися за лідерство і домінування в родині. Деякі психологи (К. Бейкер) схильні бачити в ревнощах інстинкт, називаючи його «територіальним імперативом». У роботах І. Кона, М. Обозова, І. Котової, Я. Коломенського, І. Коваленко, В. Мясичева, І. Хмарука, О. Васильєвої, А. Тащевої, І. Шкрябко виявлено, що спектр причинного поля виникнення ревнощів досить широкий. Ревнощі можуть виникати через суперництво, прагнення до самоствердження, бажання мати високий престиж або особливий імідж (О. Степанов, Є. Титова). У проблемному полі психології шлюбу та сім'ї позначені також підходи до розгляду подружніх ревнощів (О. Васильєва, П. Куттер, Е. Лінчевський, Э. Терентьев). Разом з тим, залишаються нез'ясованими питання діагностики психологічних особливостей функціонування ревнощів в подружніх стосунках.

Формулювання цілей. Метою даного дослідження було визначення закономірностей ревнощів та з'ясування методів психодіагностики прояву цього почуття у шлюбних партнерів.

У зв'язку з цим, завдання дослідження полягали у наступному:

1. виявлення чинників, що сприяють виникненню ревнощів у шлюбних партнерів;
2. визначення феноменології та динаміки ревнощів у подружжя;
3. формування власного набору психологічного інструментарію для діагностики подружніх ревнощів.

Виклад основного матеріалу дослідження. А. Волкова [2, с.48] реакції ревнощів класифікує за певними критеріями: за критерієм норми – нормальні й патологічні; змісту – афективні, когнітивні, поведінкові; за типом переживання – активні та пасивні; за інтенсивністю – помірні й глибокі, тяжкі.

Нормальні реакції відрізняються адекватністю ситуації, вони зрозумілі багатьом людям, підзвітні їм, нерідко контрольовані людиною.

Патологічні ревнощі мають зовсім протилежні характеристики. Когнітивні реакції проявляються у прагненні аналізувати факт зради, шукати її причину, винного, вибудовувати прогноз ситуації, відслідковувати передісторію, тобто створювати картину події.

Афективні реакції проявляються в емоційному переживанні зради. Найбільш характерні для цієї ситуації емоції – відчай, гнів, страх, ненависть і презирство до себе й партнера, любов та надія. Залежно від типу особистості афективні реакції протікають на фоні меланхолічної депресії чи гнівної агресії.

Поведінкові реакції виступають, як зауважує А. Волкова, у вигляді боротьби чи відмови. Боротьба проявляється в спробах відтворити відносини, утримати партнера різними способами, усунути суперника,

ускладнити зустрічі з ним, привернути увагу до себе (викликання жалю, співчуття, іноді – кокетство). При відмові відтворити відносини зв'язок із партнером переривається чи набуває дистанційного, офіційного характеру. При афективних реакціях, характерних для стеничних й екстравертованих особистостей, людина шукає потрібну інформацію, відкрито виражає свої почуття, прагне повернути партнера, змагається із суперником. При пасивних реакціях астенічні та інтровертовані особистості не здійснюють наполегливих спроб вплинути на стосунки, переживання ревнощів протікають усередині людини [13].

Гострі й глибокі реакції ревнощів – результат повної раптовості зради на фоні благополучного шлюбу. Зрада більше шкодить довірливій та вірній людині. Ревнощі стають тривалими, якщо ситуація не вирішується, партнер поводить себе суперечливо, не приймаючи жодного рішення. Заслуговують на увагу погляди К. Леонгарда [12, с.53] стосовно нормальних й патологічних ревнощів. Вчений виділяє дві форми нормальних ревнощів: а) ревнощі, безпечні у своїй основі, що виходять з об'єктивно доведеного сексуального регресу; б) ревнощі, що становлять велику соціальну небезпеку, у формі підозр. У вищих стражданнях ревнощів людина перебуває у великому напруженні, оскільки не може захистити себе від зради, і тільки тоді, коли стає очевидним, що надія на любов повністю втрачена, у неї залишається лише біль чи ненависть без напруження. Глибока любов, як вважає К. Леонгард, робить людину сліпою: кожна хороша риса, проявлена в коханій людині, приєднується до почуття любові, кожна погана – відкидається. Однак існує таке заміщення й при негативному чуттєвому стані, наприклад при ревнощах, коли втрачається раціональне в результаті сильного афекту ненависті.

Від особливостей характеру подружжя залежить не тільки різноманітність проявів почуття ревнощів, але й сам процес їх розвитку. Узявши початок від незрозумілих сумнівів (спровокованих початковою установкою чи жартами навколишніх осіб), ревнощі поступово роблять людину все більш підозрілою. Далі формується чітке уявлення про можливу зраду. Потім ідуть пошуки доказів невірності партнера. Після цього настає переконання в зраді, яке у всіх проявляється по-різному: комусь для кінцевого висновку достатньо дуже незначних малодостовірних підстав, а інший, володіючи очевидними фактами, може посилено підшукувати для них якісь виправдання чи інші пояснення й ухилятися від висновку. Залежно від глибини та тривалості переживання, людина або звільняється від ревнощів, розриваючи стосунки, або ревнощі тимчасово стихають, щоб потім виникнути ще сильніше й, у результаті, стати хронічними, патологічними [11, с.179].

Такі хворобливі ревнощі можуть бути як симптомом психічного захворювання, так і продовженням початкової нормальної емоційної реакції, яка в подальшому проходить указаний вище шлях розвитку та стає цілком домінуючим переживанням, відділеним від почуття ко-

ханья. Найчастіше подібне оволодіння ревнощами відбувається з людьми, які мають у характері різноманітні відхилення. Ревнощі охоплюють, крім емоційної, інтелектуальну сферу особистості: порушуються логіка мислення, зв'язки теперішнього, минулого й майбутнього, страждає воля, порушується адекватне сприйняття реальності.

Поведінка ревнивця часто викликає в «обвинуваченого» не ту реакцію, на яку він розраховував, вона викликає почуття страху, страждання, неприязні, нервові розлади, провокує іншого на обман, помсту, зраду, розлучення. Життя з такою людиною може виявитися нестерпним для іншого партнера, відобразитись на вихованні й здоров'ї дітей, стати мотивом для злочину проти того, кого ревнують, чи суперника, і навіть випадкової людини [7, с. 35-39].

І патологічні ревнощі, і ревнощі здорової людини загострюються під впливом алкоголю. Як відзначають дослідники, він штовхає людину до відповідних підозр і розпущеності в поведінці, одночасно викликаючи у стосунках подружжя ускладнення, які часто дають підстави для сумнівів. Алкоголь тимчасово посилює статевий потяг, але поступово знижує потенцію, що одразу відображається на сексуальних відносинах подружжя, а, відповідно, і на гармонії шлюбних стосунків у цілому. І тоді, як наслідок для ревнивця – або лікування, або розлучення, або повна деградація особистості, а можливо й скоєння злочину [5, с.66].

Отже, як саме почуття ревнощів, так і поведінка ревнивця можуть спровокувати конфліктні відносини шлюбними партнерами. Недовіра, підозри, грубість, принизливі перевірки несумісні з коханням, ображають особисту гідність і взаємну повагу партнерів, заздалегідь передбачають брехню та зраду. Часто брехня й зрада як засоби самозахисту людини є продуктами ревнощів. Спроби викриття неправди породжують нову брехню. Безкінечні нотації, докори та скандали роблять людині нестерпним перебування вдома, заважають проаналізувати сімейні проблеми й сприяють спробам шукати втіхи десь на стороні.

Отже, як подружжя невірність сприяє виникненню різноманітних проявів ревнощів, так і ревнощі здатні підштовхнути людину на шлях брехні та зради.

Найбільш типово ревнощі проявляються через механізми психологічного захисту – проекцію й реактивне утворення [9, с.36]. У проекції власні думки, фантазії й переживання приписуються іншій людині. Прикладом реактивного утворення як форми прояву ревнощів є протилежне вираження почуттів, думок, переживань. Замість незадоволення, ревнивець демонструє покірність, смиренність, жертвовність своєму партнеру [3, с.8].

Однією з форм прояву ревнощів і в чоловіків, і в жінок є прояв сексуальної активності з елементами садомазохізму. У цьому випадку йдеться про таку категорію чоловіків і жінок, які несвідомо провоку-

ють партнера на прояв інтересу до іншого. Після вдалої спроби настає бурхлива сцена ревнощів із наступною актуалізацією сексуальної активності, де партнери на деякий час миряться. Для людей із таким типом прояву ревнощів досягнення сексуального задоволення практично неможливе без відповідних сцен ревнощів.

Причини такого типу поведінки потрібно шукати в дитинстві, коли мати чи батько спочатку карали дитину, а після цього (унаслідок актуалізації почуття провини) демонстрували свою любов і приязнь. У результаті цього, отриманню любові завжди передували покарання й страждання, що глибоко закріпилося на підсвідомому рівні, як спосіб прояву своїх почуттів.

Отже, можна відзначити, що ревнощі є концептом складної психологічної природи. Структура ревнощів включає велику кількість форм прояву, які взаємозв'язані з різними причинами (різноманітні форми порушень дитячо-батьківських відносин, викривлення в структурі ідентичності (образі «Я»), екзистенційні проблеми тощо).

Різні дані, на перший погляд, є вагомим підтвердженням біологічної теорії ревнощів. Але якщо заглиблюватися в еволюційно-теоретичну аргументацію, то до кінця стає очевидним деяке протиріччя. Принципова проблема соціобіологічної аргументації в тому, що вона повністю здатна пояснити той чи інший стиль поведінки, який ми можемо спостерігати в нашому суспільстві й сьогодні, тільки з найпримітивнішої позиції, яка передбачає лише необхідність у передачі генів. Але ця установка дещо проблематична сама по собі. З іншого боку, для отримання повної гарантії батьківства можна було б передбачити й інші моделі характерної чоловічої поведінки. При цьому виникає питання, чому ж у випадку природного відбору не залишились у живих лише найсильніші та найкращі чоловіки, поряд із якими жодної жінки й думки про сексуальну невірність не виникатиме? Однак деякі дослідження з психології також спираються на тези соціобіологів про те, що чоловіки й жінки по-різному реагують на різноманітні підстави для ревнощів: причиною чоловічих ревнощів вважають сексуальну невірність, а жіночих – утрату годувальника сім'ї. Ось тільки про ревних чоловіків згадується набагато частіше у зв'язку з тим, що вони реагують сильніше та аргументи в них вагоміші.

Жінки частіше просто страждають й опускають руки, усвідомивши сам факт зради. Але й жіночі ревнощі мають власницький характер, коли вони використовуються для ствердження в ролі сімейного диктатора, для виправдання розпущеності та капризів, тобто з метою набуття від них певного зиску. Перша ознака надмірних ревнощів жінок – ревнощі до батьків чоловіка, друга – коли вона ревнує дитину до батька, а батька – до дитини. Це свідчить про те, що чоловікові не вдалося забезпечити душевний спокій жінки, вона не відчуває себе досить впевненою у своїх силах, в безпеці, а тому занадто болісно реагує на найменші ознаки втрати міцності своїх позицій у сім'ї [8, с.83].

Проаналізувавши структурно-динамічні компоненти прояву почуття ревності, ми підібрали відповідний діагностичний інструментарій дослідження ревності у шлюбі. Для діагностики мотиваційно-ціннісного компоненту можна застосувати: методику «Рольові очікування і домагання у шлюбі», методику довіри до інших людей А. Купрейченко, «Тест-опитувальник задоволеності шлюбом» (В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко), тест на рівень задоволеності міжособистісними стосунками у шлюбі (Л. Гозман, Ю. Альошина). Для визначення наявного рівня ревності шлюбних партнерів можна застосувати наступні методики: анкета для діагностики проявів ревності «Чи ревниві ви?» (О. Кривопишина, Т. Лаврикович), опитувальник вимірювання рівня схильності особистості до переживання ревності Л. Чурсанової, методика діагностики домінуючих сфер прояву ревності «Розміщення себе на шкалі ревності» (Дембо-Рубінштейн), тест Т. Андрєєвої «Чи ревниві Ви?». Для з'ясування комунікативної сфери варто використовувати методики «Спілкування в сім'ї» (Ю. Альошина, Л. Гозман, Е. Дубовська) та методику «Характер взаємодії подружжя в конфліктних ситуаціях» (Ю. Альошина, Л. Гозман).

Висновки і подальші перспективи досліджень. Отже, проаналізувавши позитивну та негативну роль ревності у взаєминах, можна стверджувати, що для багатьох людей ревність – один із приємних доказів кохання, і сприймаються вони навіть із задоволенням. Ці природні ревності відіграють роль активізації у коханні.

Ревність, залишаючись на високоморальних позиціях, не ведуть до підозрливості, образ, спостереження, взаємної ненависті, не створюють атмосфери недовіри до об'єкта своїх почуттів і хвилювань. Вони викликають смуток про втрачені хвилини спілкування, тугу за можливою втратою коханої людини. Любовні задоволення, на думку філософів, потребують певного стимулятора. Задоволення не таке яскраве, коли відсутній контраст незадоволення. Ось чому, на їхню думку, коханню необхідний легкий прояв суму, трохи ревності, сумнівів, драматичної гри.

Проте ревність можуть ставати цілком переважаючим почуттям, відділеним від кохання, здатні стати нав'язливими, навіть ілюзорним страхом, що може провокуватись будь-якими причинами. Ревність охоплюють, крім емоційної, інтелектуальну сферу особистості – порушуються логіка, мислення, часові зв'язки теперішнього, минулого й майбутнього, страждає воля, порушується правильне сприйняття того, що відбувається. Поведінка ревнивця часто викликає «в обвинуваченого» не ту реакцію, на яку він розраховував, викликає фізичні та емоційні прояви дискомфорту: почуття страху, страждання, неприязні, нервові розлади, провокує іншого на брехню, помсту, зраду, розлучення.

Психодіагностика подружніх ревнощів залишається незавершеним питанням та потребує більш широкого розгляду та доопрацювання науковцями.

Заради уникнення у відносинах почуття ревнощів потрібно із самого початку сімейного життя створити таку атмосферу в сім'ї, щоб не було місця докорам, приниженням, суперечкам, щоб кожен із членів подружжя міг відчувати свою необхідність й особливу значимість у сім'ї. Створення благополучного психологічного клімату, заснованого на взаємній довірі та взаємній відвертості, взаєморозумінні й взаємній повазі, сімейного клімату, що дало б змогу кожному відчувати свою цінність і потрібність для іншого, залишаючись при цьому самим собою, – це найкращий захист від різних спокус, брехні, сумнівів та недовіри.

Список використаних джерел

1. Андреева Т. В. Психология современной семьи : монография. СПб.: Речь, 2005. 436 с.
2. Данилова Т. Н. Феноменология ревности: анализ причин возникновения и способов проявления. Практична психологія та соціальна робота. №7, 2004. С. 34-39.
3. Кулагина И.Ю. Возрастная психология: полный жизненный цикл развития человека. Москва: Сфера, 2001. С. 315-400.
4. Линчевский Э. Э. Как быть с ревностью? Л. : Об-во «Знание», 1978. 34 с.
5. Лихи Р. Ревность. Как с ней жить и сохранить отношения. СПб.: Питер, 2019. 272 с.
6. Моросанова В.И. Психология саморегуляции: учебное пособие. СПб. : Нестор-История, 2012. 280 с.
7. Мошкина Ю.Н. Психологические особенности представлений о ревности как детерминанте супружеских отношений у студентов вуза: дис. ... канд. псих. наук: 19.00.01. Сочи, 2011. 239 с.
8. Потапчук Є. М. Особливості психологічного консультування ревнивців Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. № 2 (47), 2015. С. 233-239.
9. Пуертас Д. М. Ревность: истоки и способы совладания: http://upsihologa.com.ua/Revnost:_istoki_i_sposob-Puertas.html, 2012.
10. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. СПб.: Питер, 2000. 656 с.
11. Хьелл Л. Теории личности: основные положения, исследования и применение. СПб.: Питер. 2006. 607 с.
12. Шнейдер Л. Б. Семейная психология: учебное пособие для вузов. М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2006. 768 с.
13. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. М.: ЭКСМО-Пресс. 2000. 512 с.
14. Эйдемиллер Э. Психология и психотерапия семи. СПб: Питер.1999. 656с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Andreeva, T. V. (2005). Psihologija sovremennoj semi. SPb. : Rech. 436 s [in Russian].
2. Danilova, T. N. (2004). Fenomenologija revnosti: analiz prichin vzniknovenija i sposobov projavlenija. Praktichna psihologija ta socialna robota, 7, 34-39 [in Russian].
3. Kulagina, I.Yu. (2001). Vozrastnaya psihologiya: polnyj zhiznennyj cikl razvitiya cheloveka [Age psychology: the full life cycle of human development]. Moscow: Sphere, 315-400 [in Russian].

4. Linchevskij, Je. Je. (1978). Kak byt s revnostju?. L. : Ob-vo «Znanie», 34 s [in Russian].
5. Likhi R. (2019) Revnost'. Kak s ney zhit' i sokhranit' otnosheniya. [Jealousy. How to live with her and maintain a relationship]. Spb.: Piter, 272 [in Russian].
6. Morosanova V.I. (2012). Psikhologiya samoregulyatsii: uchebnoye posobiye. [Psychology of self-regulation: a training manual]. SPb. : Nestor-Istoriya, 280 [in Russian].
7. Moshkina Yu.N. (2011). Psikhologicheskiye osobennosti predstavleniy o revnosti kak determinante supruzheskikh otnosheniy u studentov vuza. [Psychological features of ideas about jealousy as a determinant of marital relations among university students] dis. ... candidate of psychological sciences: 19.00.01. Sochi, 239 [in Russian].
8. Potapchuk, Є. M. & Potapchuk, N. D. (2015). Osoblivosti psihologichnogo konsultuvannya revnivciv. Naukovij chasopis Nacional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni M. P. Dragomanova. Seriya 12. Psihologichni nauki: Zbirnik naukovih prac. K.: NPU imeni M. P. Dragomanova. 2 (47), 233-239 [in Ukrainian].
9. Puiertas D. M. (2012). Revnost: istoki i sposoby sovladaniia [Jealousy: Sources and methods of coping]. Retrieved from http://upsihologa.com.ua/Revnost:_istoki_i_sposob-Puertas.html [in Russian].
10. Rajs, F. (2000). Psihologiya podrostkovogo i yunosheskogo vozrasta [Psychology of adolescence and youth]. St. Petersburg: Peter, 656 [in Russian].
11. H'ell, L. (2006). Teorii lichnosti: osnovnye polozheniya, issledovaniya i primenenie [Personality Theories: Key Points, Research and Application]. SPb.: Piter, 607 [in Russian].
12. Shnejder, L. B. (2006). Semejnaja psihologija: uchebnoe posobie dlja vuzov. Moskva : Akademicheskij proekt ; Ekaterinburg : Delovaja kniga, 768 s. [in Russian].
13. Shnejder, L. B. (2000). Psihologiya semejnyh otnoshenij [Psychology of family relationships]. M.: EKSMO-Press, 512 [in Russian].
14. Ejdemiller, E.G. (1999). Psihologiya i psihoterapiya semi [Psychology and psychotherapy of the family]. SPb.: Piter, 656 [in Russian].

Komar T. V., Petyak E.V.

METHODS OF PSYCHOLOGICAL DIAGNOSTICS OF MANIFESTATION OF SENSE OF JEALOUSY IN MARRIAGE PARTNERS

The feeling of jealousy combines a number of negative traits, which often turn into unreasonable suspicion and aggression. A person who is jealous is exposed to uncontrolled aggression, through which jealousy in the family can lead to emotional discomfort, scandals, betrayal or even murder. Analysis of the results of family-marriage interaction allows us to distinguish three types of jealousy: classic, alcoholic (narcotic) and pathological. The first type is considered normal jealousy, and it can easily pass, while alcoholic and pathological can develop into a disease and require treatment. It is worth noting that jealousy is a concept of a complex psychological nature. The structure of jealousy includes a large number of manifestations that are interrelated with various causes (various forms of violations of parent-child relationships, distortions in the structure of identity (the image of "I"), existential problems, etc.). The issues of diagnosing jealousy of marriage partners are not sufficiently developed and remain relevant. After analyzing the structural and dynamic components of the manifestation of a sense of jealousy, we selected the appropriate diagnostic tools for the study of marital jealousy. The following methods can be used to determine the existing level of jealousy of marriage partners: a questionnaire for diagnosing manifestations of jealousy "Are you jealous?", A questionnaire for measuring the level of a person's tendency to experi-

ence jealousy L. Chursanova, a technique for diagnosing the dominant areas of manifestation of jealousy "Placing yourself on a scale of jealousy", test T. Andreeva "Are you jealous?"

Keywords: *psychological tools, marital jealousy, betrayal, erotic jealousy, marriage partner, love, jealous.*

Комар Т. В., Петяк Е. В.

МЕТОДЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ДИАГНОСТИКИ ПРОЯВЛЕНИЯ ЧУВСТВ РЕВНОСТИ У БРАЧНЫХ ПАРТНЕРОВ

Чувство ревности сочетает в себе ряд отрицательных черт, которые зачастую превращаются в необоснованную подозрительность и агрессию. Человек, который ревнует, подвергается воздействию неконтролируемой агрессии, через что ревность в семье могут привести к эмоциональному дискомфорту, скандалам, измене или даже убийств. Анализ результатов семейно-брачного взаимодействия позволяет выделить три вида ревности: классические, алкогольные (наркотические) и патологические. Первый вид считается нормальной ревностью, и она легко может пройти, тогда как алкогольная и патологическая могут перерасти в болезнь и требовать лечения. Стоит отметить, что ревность является концептом сложной психологической природы. Структура ревности включает большое количество форм проявления, которые взаимосвязаны с различными причинами (различные формы нарушений детско-родительских отношений, искажения в структуре идентичности (образе «Я»), экзистенциальные проблемы и т.д.). Вопросы диагностики ревности брачных партнеров недостаточно разработаны и остаются актуальными. Для определения имеющегося уровня ревности брачных партнеров можно применять следующие методики: анкета для диагностики проявлений ревности «Ревнивы ли вы?», опросник измерения уровня склонности личности к переживанию ревности Л. Чурсановой, методика диагностики доминирующих сфер проявления ревности «Размещение себя на шкале ревности», тест Т. Андреевой «Ревнивы ли Вы?».

Ключевые слова: *психологический инструментарий, супружеская ревность, измена, эротическая ревность, брачный партнер, любовь, ревнивец.*